

La comunitat internacional va molt endarrerida en l'acció climàtica que es necessita per arribar, a mitjan segle, a la petjada de carboni zero, segons el que es va establir en els Acords de París de 2015. Encara que els científics adverteixen que el món està al llindar d'un desastre climàtic irreversible, el fràgil règim de cooperació climàtica de les últimes quatre dècades està més amenaçat que mai. El mateix dia que Donald Trump jurava el càrrec de president per al seu segon mandat, es van emetre ordres executives que van treure els Estats Units de l'Acord de París, van bloquejar l'energia neta, van promoure els combustibles fòssils, van eliminar el suport als vehicles elèctrics i van aturar immediatament qualsevol compromís financer en virtut dels acords internacionals. La idea que el canvi climàtic és una «presa de pèl» i l'energia neta, una «estafa» per liquidar llocs de treball estatunidencs i fer rica la Xina, ha calat entre alguns sectors de les economies avançades, impulsada pels vents geopolítics d'oposició al gegant asiàtic. Assistim, sense embuts, a una crida a «aferrar-se» als pilars energètics més contaminants –carbó, petroli i gas natural– per salvar llocs de treball i garantir un subministrament d'electricitat fiable i de baix preu (vegeu, per exemple, Kenneth Rapoza, «House Oversight Hearing Slams Inflation Reduction Act, But Ignores China's Role», Coalition for a Prosperous America, 28 de febrer de 2025). Certament, avui la Xina és l'emissor més gran del món de gasos amb efecte hivernacle (GEH) i el primer consumidor de carbó. Paral·lelament, però, també lidera la inversió, producció i consum mundial de gairebé totes les tecnologies d'energia verda. D'una forma similar

a com la perforació horitzontal i la fractura hidràulica van permetre que els Estats Units passessin de ser importadors de petroli a ser-ne exportadors, la innovació en tecnologies d'energia verda han situat la Xina en l'avantguarda de la innovació en energies netes a escala planetària. El país genera un terç de l'energia eòlica mundial, una quarta part de la seva capacitat solar, i acull sis dels deu principals fabricants de panells solars i quatre dels deu de turbines eòliques. Segons l'Agència Internacional de l'Energia (AIE) –vegeu l'informe *The State of Energy Innovation* d'abril de 2025–, la Xina ocupa ara el primer lloc en patents d'energia i, el 2022, el 95% d'aquestes patents van ser en tecnologia de baixes emissions.

Aquests desenvolupaments estan repercutint en l'acció climàtica i la geopolítica global, i són el fruit de dècades de treball. Al punt de partida hi trobem la gran disponibilitat de carbó a la Xina, que va fer que el seu consum s'estengués ràpidament les últimes quatre dècades per facilitar l'accés universal a l'electricitat i les necessitats urgents d'abastir la industrialització i la urbanització. No obstant això, a la dècada de 2010, la contaminació derivada d'aquest consum va posar en perill el desenvolupament i l'estabilitat social i política, i va esdevenir una prioritat per a les autoritats. Malgrat l'adopció de la Llei d'Energia Renovable el 2005, l'acció climàtica a la Xina va ser lenta, en part pel fulgurant desenvolupament econòmic i social, i, també en part, per la difusió de la idea que el canvi climàtic estava sent utilitzat pels països rics per evitar que la Xina es desenvolupés. Finalment, el 2012, el Govern xinès va ser capaç d'impulsar «un canvi ra-

dical en el seu model de desenvolupament» (vegeu Finamore, B.: *Will China Save the Planet?* Cambridge: Polity, 2018), que va transformar la narrativa i va permetre passar d'accions climàtiques d'alt cost a impactar significativament les cadenes de valor globals, a través de la innovació tecnològica i la implementació de projectes vinculats a la Iniciativa de la Franja i la Ruta (IFR). Aquest gir no va destronar el *rei* carbó, però sí va alentir el creixement de les emissions de GEH a la Xina i, el més important, ha situat el país com a competidor directe dels Estats Units i alguns països de la UE.

Per a la Xina, passar de ser espectador a ser actor del canvi climàtic ha estat un trànsit llarg i difícil. El seu debut en l'escena internacional en aquest àmbit va tenir lloc el 1991, mesos abans de la Cimera de la Terra de Rio. Decidida a no quedar aïllada –amb el record recent de les sancions que Occident li va imposar després del desastre de Tiananmen el 1989–, el Govern xinès va organitzar una conferència de ministres de quaranta països en desenvolupament per establir una estratègia conjunta a la Cimera de Rio, que va culminar amb la Declaració Ministerial de Pequín sobre Medi Ambient i Desenvolupament. Molts dels principis que es van apuntar aleshores s'adoptarien després a la CNUCC de 1992, com el de «responsabilitats comunes però diferenciades» o «el dret al desenvolupament».

La impossibilitat d'assolir un acord vinculant a la Cimera del Clima de Copenhagen (2009) va apropar la UE i els Estats Units, i va donar senyals de la voluntat de la Xina de donar forma a la futura governança mundial del clima. Amb vista a això, Pequín va mobilitzar recursos, tant a escala nacional com a l'estranger, per passar de ser un soci «reticent» a una «part interessada responsable»,

Els Estats Units estan desafiant el multilateralisme, fet que obre una oportunitat a la Xina per liderar la lluita global contra el canvi climàtic

principalment a través de les seves inversions en infraestructures a través del Fons de Desenvolupament Xina-Àfrica (2007), el Nou Banc de Desenvolupament (2014), el Banc Asiàtic d'Inversió en Infraestructura o AIIB (2016) o de la IFR. Si bé durant aquest procés la Xina ha estat acusada de «desafiar les expectatives estatunidenques» i l'ordre internacional establert, és cert, com ha assenyalat el sinòleg Alastair Iain Johnston, que el disseny de l'AIIB i els préstecs de la

IFR s'ajusten cada vegada més al comportament d'«institucions lucratives, administrades per banquers pro-mercat» (vegeu d'aquest autor: «China in a World of Orders: Rethinking Compliance and Challenge in Beijing's International Relations». *International Security* vol. 44, n. 2, octubre de 2019). Anant un pas més enllà, el 2021, la Xina va anunciar que deixava de finançar projectes vinculats a combustibles fòssils a l'estranger, com a conse-

qüència de la pressió internacional, l'avenç de la tecnologia en energia verda així com de l'excedent nacional. De fet, segons l'informe *China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report 2024*, publicat per la Universitat de Fudan, la inversió xinesa en energia en el marc de la IFR es va convertir el 2024 en «la més ecològica en termes absoluts i relatius, amb un augment del 60% respecte del 2023».

El ràpid creixement de la tecnologia d'energia neta pot ajudar el món a assolir l'objectiu de zero emissions netes de carboni. No obstant això, avui aquesta es troba limitada per la rivalitat entre la Xina i els Estats Units, i entre la Xina i la UE. Actualment, la política climàtica global no depèn tant del *poder suau* en els termes de Joseph Nye, sinó dels poders estructurals que va definir Susan Strange: seguretat, producció, finances i coneixement. Els països en desen-

volupament són víctimes de la competència entre la Xina i el Nord Global. Les economies avançades no supediten només la transició verda a una determinada interpretació de la seguretat nacional, sinó que retallen el finançament a l'energia verda del Sud Global, fet que topa amb l'ambició de Pequín de liderar l'acció climàtica mundial.

No obstant això, per a molts països en desenvolupament, la notable disminució dels costos en l'adopció d'aquestes tecnologies ha estat una gran notícia. De fet, des del 2018, el Sud Global supera les economies avançades en importacions de sistemes fotovoltaics xinesos; mentre que aquestes van augmentar globalment un 10% el 2024, les destinades als països del Sud Global van augmentar un 32%, mentre que les del Nord Global van caure un 6% (vegeu Dave Jones i Libby Copsey, «Saudi Arabia's surprisingly large imports of solar panels from China». *Carbon Brief*, 31 de març de 2025). Això, tanmateix, no afecta tot el Sud Global, sinó aquells països que poden permetre's promocionar un creixement sostenible i resilient, principalment de l'Orient Mitjà i Amèrica Llatina, deixant al marge l'Àfrica Subsahariana.

El desenvolupament tecnològic obre nombroses oportunitats per a l'adopció de mesures climàtiques per part de la comunitat internacional; això no obstant, aquestes iniciatives xoquen amb la geopolítica i les necessitats divergents del Nord i del Sud, amb les seves pròpies lògiques estructurals i capacitats limitades. Si bé la Xina pot contribuir significativament a la transició energètica verda, el temor que Pequín lideri aquest sector genera friccions amb els Estats Units i alguns països de la UE, i obliga els països en desenvolupament a escollir bàndol.

Les dinàmiques de confrontació amb la Xina iniciades durant el primer mandat de Trump, es van consolidar durant l'Administració Biden i s'han multiplicat amb el retorn de Trump el 2025. No és una qüestió ideològica, sinó una qüestió de poder. Encara

que el canvi climàtic ens afecta a tots, les polítiques excloents col·loquen el món sencer al caire del conflicte, en comptes de dur a la cooperació necessària per aconseguir l'objectiu de zero emissions netes. Els Estats Units estan desafiant el multilateralisme, fet que obre una oportunitat a la Xina perquè lideri la lluita global contra el canvi climàtic.

L'abril de 2025, el ministre d'Afers Estrangers xinès, Wang Yi, va exposar les preferències de la Xina sobre l'ordre mundial plantejant cinc preguntes obertes: Hem de permetre que el món retorni a una selva sense llei on el poder és qui regeix el dret? Hem d'acceptar que l'interès d'un sol país prevalgui sobre el bé col·lectiu de la resta? Hem d'aturar-nos davant el menyspreu i el dany a les normes internacionals? Com pot defensar una nació els seus interessos i adoptar compromisos i, poc després, desdir-se'n? I, per acabar, hem de sotmetre'ns a una hegemonia unilateral que s'obstina a dominar o hem de forjar un món multipolar basat en la igualtat i l'ordre? (vegeu «Chinese Foreign Minister Wang Yi counters U.S. "tariff stick" with five questions», *CGTN*, 30 d'abril de 2025). El vell sistema està sent desmantellat mentre que el nou ordre encara ha d'emergir, i la Xina vol estar present a la taula on es decideixi el nou tauler del joc planetari.

